

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/228101,Jan-Piwnik-Ponury-19121944.html>
26.02.2026, 20:22

Jan Piwnik „Ponury” (1912–1944)

Jego legenda powstała jeszcze za życia, a bohaterska śmierć tylko ją wzmocniła. 31 sierpnia 1912 r. urodził się niezwykły dowódca oddziałów partyzanckich na Kielecczyźnie i nieugięty bohater Nowogródzczyzny.

[Armia Krajowa Cichociemni](#)

31.08

Po maturze wstąpił do Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim. W latach 1933–1940 był funkcjonariuszem policji. Po klęsce wrześniowej internowany na Węgrzech, zdołał uciec i dotrzeć do Francji, a później do Wielkiej Brytanii. W listopadzie 1941 r., jako jeden z pierwszych cichociemnych, został zrzucony do kraju.

Od maja 1942 r. wchodził w skład „Wachlarza”, komórki ZWZ-AK działającej głównie na terenach poza wschodnią granicą Rzeczypospolitej, która zajmowała się dywersją. 18 stycznia 1943 r. wślawił się brawurową akcją rozbicia więzienia w Pińsku, skąd uwolnił m.in. cichociemnego – Alfreda Paczkowskiego.

Od maja 1943 został dowódcą Zgrupowań Partyzanckich, które przybrały jego pseudonim „Ponury”. To właśnie on założył partyzanckie obozowisko na Wykusie w Górach Świętokrzyskich. Dowodzone przez niego zgrupowanie było wówczas największą zwartą jednostką Armii Krajowej.

W lutym 1944 roku został przeniesiony na obszar Nowogródzkiego Okręgu AK, gdzie w kwietniu 1944 r. powierzono mu dowództwo VII batalionu 77 pułku piechoty AK. Poległ 16 czerwca 1944 r. pod Jewłaszami nad Niemnem w ataku na niemieckie bunkry. Został pochowany na wiejskim cmentarzu we wsi Wawiórka. Jego mogiłą opiekowała się miejscowa ludność polska.

Przez lata w PRL o „Ponurym” nie można było głośno mówić. Jego byli żołnierze daremnie zabiegali o sprowadzenie jego prochów do kraju. Udało się to dopiero w 1987 roku. Prochy „Ponurego” złożono w klasztorze w Wąchocku. Jego ponowny pogrzeb w Górach Świętokrzyskich odbył się 10-12 czerwca 1988 r. Uroczystość była jedną z największych manifestacji patriotycznych w latach 80. Do Wąchocka licznie dotarły grupy opozycjonistów, a „Solidarność” reprezentowała m.in. Anna Walentynowicz.

Dwukrotnie odznaczony Orderem Wojennym Virtuti Militari kl. V (w 1943 r. za akcję w Pińsku i pośmiertnie w 1944 r.), pośmiertnie odznaczony też Orderem Wojennym Virtuti Militari kl. IV. W roku 2010 nadano mu Krzyż Wielki Orderu Odrodzenia Polski.

Dowiedz się więcej:

- [Biogram: Płk Jan Piwnik ps. „Ponury”, „Donat”, „Jaś”](#)
- [Wystawa: Jan Piwnik „Ponury”](#)
- [Broszura: Jan Piwnik „Ponury”](#)
- [Publikacja: Cichociemni 1941–1945. W 80. rocznicę pierwszego skoku bojowego do Polski](#)
- [Relacja z pogrzebu Jana Piwnika ps. Ponury](#)
- [Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki: Wykus i okolice – to nie tylko historia partyzantów mjr. „Ponurego”](#)
- [Marek Jedynak: Pomnik „Ponurego” w Wąchocku](#)

- [Marek Jedynak: Współpraca wsi z oddziałami partyzanckimi AK](#)
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Armia Krajowa, Cichociemni

Biografie

Jan Piwnik „Ponury”

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ME BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE

Jan Piwnik „Ponury” (1912-1944)